

15796-01-21,15935-01-21,15957-01-21,15991-01-21
20/03/2024

ת"ע
בית משפט לעניני משפחה ראשון לציון

בפני השופטת:
מירה רום פלאי

- נגד -

מתנגדות:
1. א' פ'
2. ע' ש'
עו"ד יהונתן שרעבי

מבקשי קיום צוואה:
1. עמותת מ'
2. ד' א'
עו"ד ליאורה יפת דורון - בשם המבקשת 1
עו"ד רוני שרעבי - בשם המבקש 2

פסק דין

1. האם המנוחה, אשר הוכרה כ"חסויה" במשך למעלה מ-30 שנים תחת מינוי אפוטרופוס, הורשה בצוואתה את כל רכושה לאדם שנקרה בדרכה (ואשר לימים גם שימש כאפוטרופוס לרכושה), ונישלה את שלושת ילדיה, מרצונה החופשי? או שמא הייתה זו תוצאה של השפעה בלתי הוגנת שהפעיל עליה אותו אדם, בהיותה נעדרת כשרות לצוות, באופן שהביא לשלילת רצונה? בשאלה זו, יכריע פסק הדין.

2. המנוחה ש' כ' ז"ל (להלן: "המנוחה"), נולדה בתימן בשנת 1934 ועלתה לארץ בגיל 14, התחתנה בגיל 16 ומנישואיה נולדו שלושה ילדים- ד' כ', א' פ' וע' ש'.

3. המנוחה הלכה לעולמה בתאריך [..]2020, בהיותה בת 86 שנים במותה.

4. בעלה של המנוחה- מר ד' כ' ז"ל, הלך לעולמו לפניו ביום [..]2012.

5. בבעלות המנוחים היה בית מגורים ברחוב [..] ב[...]. (להלן: "בית המגורים" או "הבית"), אשר היה רשום על שמם בחלקים שווים.

6. במהלך חייה חתמה המנוחה, ככל הנראה, על שלוש צוואות:

- צוואה אחת כנטען ללא תאריך, ובה ציוותה המנוחה את כל רכושה לעמותה ב[...]. הצוואה הנטענת לא צורפה להליך וממילא לא הוגשה לקיום.

- הצוואה השנייה מיום 30.12.2001, בה ציוותה את כל רכושה לעמותת "מ'[...]", ואילו לכל אחד משלושת ילדיה ציוותה שקל אחד בלבד (להלן: "הצוואה משנת 2001").

- הצוואה השלישית מיום 03.07.2006, בה ציוותה המנוחה את כל רכושה למר ד' א', אדם שהכירה באופן שאינו ברור, וכן נישלה את שלושת ילדיה מעזבונה. צוואה זו היא מושא המחלוקת בענייננו (להלן: "הצוואה משנת 2006" או "הצוואה").

7. מבקש צו קיום הצוואה משנת 2006 והמתנגד לצו הירושה הוא מר ד' א', כאמור מכר של המנוחה, אשר מונה בעבר כאפוטרופוס לרכושה (להלן: "המבקש").

8. המתנגדות לקיום כל אחת מהצוואות ומבקשות צו הירושה הן שתי בנותיה של המנוחה (להלן: "המתנגדות").
בנה הבכור של המנוחה מתגורר ב[חו"ל] ולא נטל חלק בהליך.
9. בתום שמיעת הראיות, בדיון שהתקיים ביום 30.03.23, הודיעה ב"כ עמותת מ' כי היא מסירה את הבקשה לצו קיום הצוואה משנת 2001. לפיכך נותר להכריע בשאלת תוקפה של צוואת המנוחה משנת 2006. חרף האמור, בשל הרלוונטיות של נסיבות עריכת הצוואה משנת 2001, תינתן לכך התייחסות לצורך בחינת נסיבות עריכת הצוואה משנת 2006.
10. במסגרת ההליכים התקיימו דיון קדם משפט, שני דיוני הוכחות וכן דיון בו נשמעו סיכומי המתנגדות בעל פה. סיכומי המבקש הוגשו בכתב לבקשתו. בכל אחד מהדיונים בית המשפט ניסה להביא את הצדדים להסכמות, אולם ניסיונות אלו לא צלחו, ומכאן פסק דין זה.
11. בתאריך 29.06.23 ימים ספורים לאחר הדיון בו נשמעו סיכומי המתנגדות ובד בבד עם הגשת סיכומי המבקש בכתב, הגיש הוא בקשה לפסילת מותב זה מלדון בעניינם של הצדדים. בתאריך 18.07.23 ניתנה החלטה בה נדחתה הבקשה, וערעור על ההחלטה שהוגש לבית המשפט העליון, נדחה גם הוא, בתאריך 26.10.23.
12. פסק הדין יעסוק בצוואה המאוחרת משנת 2006 ובהתנגדות לה, וכן בבקשה לצו הירושה, במקרה בו ההתנגדות תתקבל. יוער כי ההדגשות בציטוטים אינן במקור אלא אם מצוין אחרת.

רקע ועובדות הצריכות לעניין

13. ברקע לפסק הדין, לא ניתן שלא להתחיל מבלי לתאר את נסיבות חייה של המנוחה אשר היו קשות וכואבות. הראיות והעדויות בתיק הצביעו על אירועי אלימות פיזית ומילולית קשה שחוותה המנוחה מבעלה ופעם אחת, ייתכן אף מהבת הבכורה- המתנגדת 1, וכן נתק מתמשך בין המנוחה לילדיה בתקופות מסוימות, עקב סכסוך גירושין קשה בינה לבין בעלה- אביהן של המתנגדות. נסיבות אלה יצרו מערכת משפחתית קשה ומורכבת, שארמה כאב וסבל הן לשלושת ילדי המנוחה והן לה עצמה.
14. בשנת 1985 מונה למנוחה עו"ד מטעם לשכת הסיוע המשפטי, לצורך ייצוגה בבתי הדין הרבניים, שם התנהל תיק הגירושין של המנוחה ובעלה המנוח.
15. המנוחה הייתה מאושפזת בעברה בבית חולים לבריאות הנפש עקב דיכאון וכן הוכרה ע"י הרווחה כ"חולת נפש" (ראו בין היתר מכתב מיום 17.07.85 ע"י עו"ס מהאגף לשירותים חברתיים ב[...]); תגובה מטעם הקרן לטיפול בחסויים מיום 19.02.08; תסקיר מיום 23.03.09- עמ' 8, 54, 90 למוצגי המתנגדות; תסקיר מיום 07.11.13 בתיק האפוטרופוסות של המנוחה).
16. החל משנת 1987 (בשנות החמישים לחייה) ולמעשה עד לפטירתה, הוכרה המנוחה כ"חסויה" ומונה לה אפוטרופוס על רכושה. זהות האפוטרופוס התחלפה במהלך השנים; בתחילה הייתה זו הקרן לטיפול בחסויים מטעם המדינה, בשנת 2009 מונה המבקש עצמו- מר ד' א', ובשנת 2013 מונתה הבת והמתנגדת 2 הגברת ע' ש'. עד לפטירת המנוחה, המינוי לא בוטל. יצוין כי מינוי המבקש היה לרכוש בלבד של המנוחה (ולא לגוף).
17. בשנת 2001 חתמה המנוחה כאמור על צוואה בה ציוותה את כל רכושה לעמותת "מ" (ולחלופין לעמותה אחרת שכבוד הרב י' ו/או בנו ד' נמנים על אחד מחבריה- סעיף 3 לצוואה). הצוואה נערכה ע"י עו"ד בשם ר' ב' ונחתמה בפניו ובפני אמו הגברת א' ב', ושניהם שימשו כעדים לצוואה.
18. המנוחה ובעלה המנוח היו בהליכי גירושין, במסגרתם ניתן ביום [...] 2005 פסק דין הצהרתי על ידי כב' השופט שהם דוד, בו נקבע כי כל הרכוש של המנוחים הוא משותף.
19. בעקבות אותו סכסוך גירושין קשה, גורשה המנוחה מביתה, דרה ברחוב תקופה מסוימת, ולאחר מכן עברה להתגורר אצל שכנתה הגברת מ' ג', עד שקיבלה צו למדור מבית הדין הרבני הגדול, במסגרתו נקבע כי המנוחה תשוב להתגורר בבית, וכי הבית יחולק באמצעות קיר הפרדה, כך שהמנוחה ובעלה המנוח יתגוררו תחת קורת גג אחת, אך בנפרד.
20. יצוין כי בסופו של יום, המנוחה ובעלה המנוח לא התגרשו ולא הספיקו לפעול בהתאם לפסק הדין, בעקבות התדרדרות במצבו הבריאותי של המנוח לאחר שקיבל אירוע מוחי, והוא הועבר לבית אבות סיעודי עד לפטירתו.

21. הקשר בין המנוחה למבקש החל בשנת 2006 בדרך שאינה ברורה, כפי שיפורט בהמשך. באותה שנה, חודשים ספורים אחרי, בתאריך 03.07.2006 חתמה המנוחה כאמור על צוואה לפיה המבקש הוא היורש היחיד של עזבונו. הצוואה נערכה ע"י עו"ד י' ו', נחתמה בפניו ובפני מזכירתו הגברת א' ו', ושניהם שימשו כעדים לצוואה. עוד נקבע בצוואה כי עו"ד ו' ישמש כמנהל עזבונו.
22. בתאריך 07.07.2009 מונה המבקש- מר ד' א' כאפוטרופוס זמני לרכושה של המנוחה ומתאריך 10.02.2010 מונה כאפוטרופוס קבוע לרכושה.
23. בתאריך 06.01.2013 התקיים דיון בפני כב' השופט בדימוס יעקב כהן, בבקשה לקיום צוואת בעלה המנוח של המנוחה מיום 08.11.1985, בה הוריש את כל רכושו לבת המתנגדת 1- הגברת א' פ', בשלמות. בדיון נכחו ב"כ האפוטרופוס הכללי, המתנגדות והמבקש.
24. במעמד הדיון, המבקש ביקש לבטל את מינויו כאפוטרופוס על המנוחה, בין היתר בטענה כי היא לא משתפת איתו פעולה, וכי הוא לא ידע מה משמעות התפקיד ואיך לקיימו. בדיון זה מונה עו"ד ד' פ' כאפוטרופוס לדיון עבורה, וניתנו הוראות לבדיקת מצבם של המנוחים.
25. או אז התברר לעו"ד פ', כי בתאריך 25.11.2012 חתמה המנוחה על הסכם העברה ללא תמורה, לפיו היא מעבירה למבקש את כל זכויותיה בבית המגורים- בזמן שהיה אפוטרופוס לרכושה (נספחים ה' ו-ח' למוצגי המתנגדות מיום 14.03.23). ההסכם נערך ע"י עו"ד בשם ס' מ', אשר יום למחרת הגיש את ההסכם למנהל מקרקעי ישראל לצורך העברת הזכויות של המנוחה בבית למבקש, אלא שבסופו של יום ההעברה לא בוצעה, בשל טעות במספר תעודת הזהות של המנוחה.
26. בתאריך 26.11.2013 שוחרר המבקש מתפקידו כאפוטרופוס לרכושה של המנוחה, ובמקומו מונתה בתה של המנוחה המתנגדת 2- הגברת ע' ש', כאפוטרופוס לגוף ולרכוש של המנוחה באופן קבוע.
27. ביום 27.05.2013 ניתן צו קיום צוואת המנוח מיום 08.11.1985, לפיו הבת א' פ' היא היורשת היחידה של עזבונו, ובכלל זה- מחצית מהזכויות בבית. המנוח הדיר את המנוחה מעזבונו, וכן ליתר ילדיו ציווה סך של 50 ₪ בלבד לכל אחד מהם.
28. בתאריך [...] 2020 הלכה המנוחה כאמור לבית עולמה.

תמצית טענות הצדדים

29. לטענת המתנגדות, יש לדחות את הבקשה לקיום הצוואה בשל מספר טעמים: טענות בדבר העדר כשירות קוגניטיבית של המנוחה במועד עריכת הצוואה, בהיותה "חסויה" תחת מינוי אפוטרופוס; הטעיה והשפעה בלתי הוגנת של המבקש על המנוחה במועד עריכת הצוואה; בחינת כל העילות כמקשה אחת, גם אם אין בכל אחת מהן לבסס באופן עצמאי עילה לביטול הצוואה.
30. לטענת המבקש אין כל עילה לביטול הצוואה; המנוחה הייתה כשירה בעת חתימת הצוואה, ולא הייתה לו כל השפעה על החלטת המנוחה לצוות לו את כל רכושה. לטענתו במשך כל השנים ילדי המנוחה לא היו בקשר עמה, לא טיפלו בה ולא דאגו לה. לא בכדי המנוחה סירבה להוריש להם את עזבונו, שכן בשלוש צוואות שערכה, הורשה את כל רכושה לאחרים ולא להם. לפיכך מבוקש לדחות את ההתנגדות ולקיים את צוואת המנוחה לטובתו.

דיון

31. אין צורך להכביר במילים אודות עקרון העל בדיני הירושה לכיבוד רצון המת, כאשר יש למלא את רצונו, כפי שבא לידי ביטוי בצוואה.
32. סעיף 20 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 (להלן: "חוק הירושה") קובע את הדרישות הצורניות של צוואה בעדים. בצוואה משנת 2006 שבעניינו נראה כי לא נפל פגם פורמלי. הצוואה נחזית להיות צוואה תקינה, כאשר על פניו, מבחינה צורנית היא עונה על התנאים המנויים בסעיף 20 לחוק. הצוואה נערכה בכתב, נושאת תאריך וחתימת המנוחה, וכן מופיעים שמות שני עדים, כמו גם אישור עו"ד שערך את הצוואה.
33. המתנגדות כאמור עותרות לפסלות הצוואה מן הטעמים הבאים: העדר כשירותה ויכולתה של המנוחה להבחין בטיבה של צוואה לפי סעיף 26 לחוק הירושה, וכן השפעה בלתי הוגנת של המבקש על המנוחה לפי סעיף 30(א) לחוק הירושה.

34. כידוע, נטל השכנוע מוטל על בעל הדין המתנגד לקיום הצוואה ככל שלא נפלו בה פגמים צורניים. בענייננו, משלא הוכחו פגמים בצוואה המעבירים את נטל ההוכחה לכתפי המבקש, הרי שעל המתנגדות מוטל נטל השכנוע להוכיח כי הצוואה נעדרת תוקף על פי העילות בדין.

כשירות המנוחה

35. כל אדם כשר לזכויות וחובות מלידתו ועד מותו, וכל אדם כשר לפעולות משפטיות ובכלל זה עריכת צוואה, זולת אם נשללה או הוגבלה כשרות זו בחוק או בפסק דין.

36. כלל זה מתיישב עם הוראת סעיף 26 לחוק הירושה, הקובעת כי צוואה שנעשתה בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה – בטלה.

37. הנטל להוכחת קיומה של הגבלה או שלילת כשרותו של המצווה לצוות מוטל על מי שרוצה להיבנות ממנה, ובצוואה תקינה מבחינה צורנית - על המתנגד לה. במקרה שלפנינו, נטל הראיה על כתפי המתנגדות להוכיח כי המנוחה לא הייתה כשירה לערוך את הצוואה.

38. הנטל לסתור את חזקת הכשירות הבסיסית הזו, לאחר מותו של אדם, הוא כבד ביותר. אין די בהעלאת ספקות בלבד. לשם הרמת נטל ההוכחה על הטוען להציג ראיות משמעותיות בבית המשפט כי המנוח לא היה כשיר להבחין בטיבה של צוואה.

39. להוכחת הטענה ניתן להסתייע במסמכים רפואיים אודות המצווה נכון למועד עריכת הצוואה או בסמוך לאותו מועד; בחוות דעת רפואית או אחרת באשר למצבו של המצווה לעת עשיית הצוואה; בעדויות של מי שערך את הצוואה ו/או מי ששימש כעד לה; ובעדויות אחרות.

40. סעיף 33(א)(4) לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962, קובע כי בית המשפט רשאי למנות אפוטרופוס, בין היתר לאדם אחר שאינו יכול, דרך קבע או דרך ארעי, לדאוג לענייניו, כולם או מקצתם, ואין מי שמוסמך ומוכן לדאוג להם במקומו.

41. בענייננו אין מחלוקת כי המנוחה הוכרה כ"חסויה" כבר בשנת 1987, עת מונה לה אפוטרופוס לרכושה, ובהמשך לגופה, עד למועד פטירתה בשנת 2020. קרי, פרק זמן ארוך של למעלה מ-30 שנים. במהלך השנים כאמור זהות האפוטרופוס התחלפה אולם עד למועד פטירתה, המינוי לא בוטל.

42. כאמור המנוחה הייתה מאושפזת בעברה בבית חולים לבריאות הנפש עקב דיכאון וכן הוכרה ע"י הרווחה כ"חולת נפש" (ראו מכתב מיום 17.07.85 ע"י עו"ס מהאגף לשירותים חברתיים ב[...]; תגובה מטעם הקרן לטיפול בחסויים מיום 19.02.08; תסקיר מיום 23.03.09 - עמ' 8, 54, 90 למוצגי המתנגדות; תסקיר מיום 07.11.13 בתיק האפוטרופסות של המנוחה).

43. בשנת 1987 מונתה מטעם המדינה- הקרן לטיפול בחסויים כאפוטרופוס לרכושה של המנוחה. ע"פ תגובה שהוגשה מטעמה ביום 19.02.2008 בתיק האפוטרופסות (עמ' 53 למוצגי המתנגדות): "בעת המינוי על המבקשת הבהירו הגופים המטפלים כי החסויה מסוגלת לתפקד בחיי היומיום, וכי המינוי נדרש אך כדי לסייע לה בייצוג בבית הדין הרבני בסכסוך בינה לבין בעלה ולשמירת זכויותיה בנכס בו היא מתגוררת".

44. בתסקיר מיום 23.03.2009 שנערך ע"י העו"ס מ', מטעם האגף לשירותים חברתיים בעיריית [...], והוגש במסגרת הליך האפוטרופסות שהתנהל בעניינה של המנוחה (עמ' 89 למוצגי המתנגדות), נרשם בין היתר כדלקמן:

"החסויה זכאית לסיוע סיעודי במסגרת ביטוח פרטי [...] מטופלת במסירות רבה ע"י המטפלת במסגרת גמלת סיעוד מביטוח לאומי [...] לדברי החסויה בנותיה התנכלו לה בעבר והכריזו עליה כחולת נפש ולכן מונה לה אפוטרופוס. כמו כן בשל משבר עם בעלה [...] אושפזה בבית חולים ב[...]. ובעבר הרחוק טופלה בבריאות הנפש [...] מתוך שיחה אשר קיימתי עם עו"ס המחלקה לטיפול בזקן [...] בתאריך ה- 4.06.08 עלה כי החסויה נוהגת לתרום תרומות רבות לגורמים דתיים שונים ואינה מנהלת את ענייניה הכלכליים לטובתה [...] ניסיתי להתחקות אחר סיבת המינוי מלכתחילה, אך לד"ר צ' [רופא המשפחה] אין תיעוד רפואי על מצב החסויה משנת 1987 [...] לאורך כתיבת התסקיר עלתה התלבטות מהותית בנוגע לצורך במינוי אפוטרופוס על רכושה של החסויה. לפי תעודה רפואית של ד"ר מ' מתאריך ה-6.10.08 החסויה 'מתמצאת בזמן ובמקום, ללא הפרעות שיפוט ותובנה. כשירה לחתימה' חששי הוא כי החסויה עלולה שוב

להיות נתונה ללחצי בנותיה וגורמים נוספים, העלולים לנצל את מצבה ולסחוט אותה מבחינה כלכלית [...]. לאור האמור לעיל אני סבורה כי על מנת להגן על רכוש החסויה יש צורך בנקיטת הליך חוקי אם ע"י מינוי אפוטרופוס לניהול חסכוניות החסויה או בכל דרך אחרת שימצא בית המשפט לנכון במידה ויומלץ על מינוי אפוטרופוס אני ממליצה למנות את עמותת [...]."

45. לתיק בית המשפט הוגשה תעודה רפואית שנערכה ביום 19.06.2006, בדיוק שבועיים לפני עריכת הצוואה מיום 03.07.2006, ע"י ד"ר ל' מ' מקופת חולים "[...]" (נספח 3 להודעת המבקש מיום 15.05.23) ולפיה בין היתר: "החולה לפי מצבה הקוגניטיבי קשירה לחתימות [השגיאה במקור- מ.ר.פ.], בר החלטות".

46. יצוין כי לא הוצגו מסמכים רפואיים נוספים המלמדים על מצבה הקוגניטיבי של המנוחה במועד עריכת הצוואה, ואף לא נתבקש מינוי מומחה רפואי לבחינת מצבה הקוגניטיבי של המנוחה בשעת עריכת הצוואה. הוגשו אישורים רפואיים בגין תקופות שונות, לפני ואחרי מועד עריכת הצוואה.

47. כך למשל הוגש אישור רפואי מקופת חולים "[...]" שנערך בכתב יד ביום 08.09.2003 ע"י ד"ר י' צ', ולפיו המנוחה: "צלולה ומתמצאת היטב בזמן ומקום ובעלת שיפוט תקין ויכולת תפקוד מנטלית וגופנית טובה" (נספח 3 למוצגי המבקש מיום 28.03.23).

48. עוד הוגשה לתיק בית המשפט תעודה רפואית מיום 06.10.2008 מטעם קופת חולים "[...]" (עמ' 92 למוצגי המתנגדות) ולפיה: "קוגניטיבית-מטופלת ללא השכלה. מתמצאת בזמן, מקום, סיטואציה בעצמה, ללא הפרעות בתובנה, שיפוט, תהליך חשיבתי תקין [...]. מטופלת בת 74 עם מחלות רקע מרובות [...]. זקוקה לעזרה בפעולות היומיומיות עקב ירידה תפקודית. החולה מתמצאת בזמן, מקום. עצמה, ללא הפרעות שיפוט ותובנה. נכון להיום בעלת להחלטות. כשירה לחתימה".

49. עוד אישור רפואי שהוגש, נערך ביום 29.12.2010 ולפיו: "מדווחת על היעדר תמיכה משפחתית [...]. הגיעה עם בקשה להערכה קוגניטיבית [...]. לפי תוצאות בדיקה קוגניטיבית- כשירה להביע את דעתה, ניתן לערב אותה לעניין קבלת החלטות" (נספח 4 למוצגי המבקש).

50. ביום 07.07.09 מונה כאמור המבקש- מר א' עצמו כאפוטרופוס לרכושה של המנוחה. מכאן חזקה כי ידע שהמנוחה לא הייתה מסוגלת לנהל את ענייניה הרכשיים באופן עצמאי כבר משנת 1987, שאז מונה לה אפוטרופוס לראשונה. הנה כי כן, אם מונה למנוחה אפוטרופוס שינהל את רכושה במהלך חייה, ספק אם היה לה שיקול דעת מה יעשה ברכושה לאחר מותה.

51. לכך יש להוסיף את נסיבות חייה הקשות והמורכבות של המנוחה שהשפיעו על מצבה לאורך השנים, ובעניין זה הובאו לא מעט עדויות.

52. כך למשך ראו המפורט בתסקיר מיום 07.11.2013 בתיק האפוטרופוסות של המנוחה:

"החיים היו קשים מאוד החסויה הייתה יתומה מגיל צעיר. חיי הנישואין של החסויה היו קשים מאוד [...] הייתה אלימות קשה בין בני הזוג, הילדים גדלו במסגרות מחוץ לבית של ההורים [...] היחסים הקשים בין בני הזוג הובילו אותם לגירושים לא פחות קשים כאשר בעלה של החסויה גרם למערכת יחסים קשה של הילדים כלפי האם וגם החליט להחליף מנעולים בבית ובכן למנוע ממנה להיכנס לדירה המשותפת שלהם. בעקבות המהלכים של בן זוגה של החסויה היא התמוטטה, נכנסה לדיכאון ואושפזה בבית חולים לבריאות הנפש [...] לאחר השחרור לא חזרה לעבוד ויצאה לפנסיה מוקדמת. לקראת הסיום של הליך הגירושין ופירוק השותפות בעלה של החסויה קיבל אירוע מוחי ומאז היה מאושפז 27 שנה בבית אבות סיעודי [...] עד שנפטר [...] במהלך השנים הסתכסכה החסויה גם עם הילדים שלה שהתרחקו מאוד ממנה [...] היו תקופות שלא היה קשר בין החסויה וילדיה".

53. המתנגדת 1- בתה של המנוחה הגברת א' פ' העידה על מצבה של המנוחה ועל היחסים עם בעלה המנוח:

"ת. קשים. כואבים. משפילים. מבזים. עצובים. לא היה שם קשר ולא היה שם מודל שיכול לשמש לילדים. רוב הזמן אימא כעסה על אבא. הייתה מאוד מאוד ממורמרת, קשת יום. הייתה עצובה"

(29.03.23, עמ' 6 ש' 9-7);

ב-1978, הם החליטו להתחיל הליך גירושין קשה מכוער וכואב, עם האשמות הדדיות, בעיקר של אמי כלפי אבי, הוא הסכים למשוך את העגלה איכשהו אבל היא הייתה החלטית שרוצה לפרק את החבילה. באותה תקופה, גם התחילה לחזור בתשובה [...] נכנסנו הביתה וראינו תמונה ענקית של הרב משולם ופה התחלנו להבין שעד היום אימא לא הייתה ממש אימא, אבל מהיום זה כבר משהו אחר לגמרי. נטייה אחרת לגמרי, נטייה דתית קיצונית, מושפעת עם כל מיני רבנים ואנשי דת למיניהם"

(שם, עמ' 6 ש' 1610-22-17);

"כל הזמן היה קשה. היו תקופות יותר קשה ופחות קשה. לנו לא היה מודל של אימא. קשה נפשית, אבל גם בריאותית. היא לא תפקדה לא כאימא, היה לה קשה. אנחנו לא באים להאשים את אימא. אנחנו יודעים שהייתה סיטואציה לא פשוטה. לא יכלה לתפקד, הייתה מאושפזת בבית חולים לחולי נפש במהלך התקופות האלה [...] שנסענו לבקר אותה עם אבא שלי, אני ואחותי, אבי בכה מרורים שראה את מצבה. היא אובחנה בדיכאון"

(שם, עמ' 6 ש' 29-34).

54. המתנגדת 2, בתה הצעירה של המנוחה, הגברת ע' ש' העידה גם היא על מצבה של המנוחה וכך עלה מעדותה:

"אמי הייתה אישה מאוד קשה אבל גם טובת לב. שהייתה בעליות הייתה אישה הכי מדהימה בעולם, בנפילה הייתה האישה הכי עצבנית בעולם. כל דבר היא חזרה על עצמה מאה פעם. שהיא שהייתה מגיעה לנפילות שלה, היא הייתה הורסת כל חלקה טובה [...] מרגע שאני מכירה את עצמי, נטלה כדורים נוגדי דיכאון ועד יום מותה. זו לא דעתי, זה רופא שנתן לה כדורים נגד דיכאון" (29.03.23, עמ' 16 ש' 21-15);

"אישה שנותנת.. כל מי שבא אליה, כל מי שניגש אליה, נתנה לו את הירושה באותו רגע. כל התנודתיות האלה היו מאוד משמעותיות, לפה ולשם" (שם, עמ' 16 ש' 27-26);

"הבעיות הנפשיות שלה השפיעו עלינו כבית ועל העבר שלנו ועד שאספנו את עצמנו לקח לנו כמה שנים טובות כל השנים האלה שאספתי את עצמי מעולם לא עזבתי את אמי. כל פעם שהייתה מעוררת, היא הכניסה רעלים לנשמתה ולמוחה, וכל פעם שזה קרה היא הייתה באה אליו הביתה ורבה איתי וצועקת ומשתוללת, אחד מילדיי היה עם צרכים מיוחדים, היה קשה לי להתמודד איתה" (שם, עמ' 17 ש' 24-20);

"ת. נכון. אימא הייתה הולכת עם עגלה של תינוקות כי הייתה מאבדת שיווי משקל ומאבדת יציבות. כל הזמן הייתה במצב שברירי. או מתעלפת, או עצבנית, התנודות היו מאוד מאוד חזקות, לפה ולשם" (עמ' 18 ש' 11-10).

55. ראו גם עדותו של מר י' א', עו"ס שהיה שכן של המנוחה לפני כניסתה לבית אבות:

"היא סיפרה לנו שהייתה לה מערכת גירושין מאוד, מאוד, קשה מבעלה. מסכת חיים מאוד, מאוד, קשה. סיפרה שעלתה בגיל 14, בגיל מאוד צעיר מתימן, שהתחתנה בגיל 14, שהיא חוותה אלימות בתא המשפחתי מבעלה המנוח, סיפרה על הבן שלה שהיא לא שבעת רצון מזה שהוא חי ב[חו"ל] והוא למעשה לא לידה והוא לא בן-אדם דתי. היא סיפרה גם על האכזבה שלה מעוד גורמים בתוך הקהילה והמשפחה. הייתה שם מערכת יחסים מאוד, מאוד, קשה ומורכבת, אין על זה בכלל מה לומר"

(30.03.23, עמ' 39 ש' 7-1).

"המנוחה הייתה מישהי שהחיים שלה היו איומים ונוראים [...] היא סיפרה לנו על העלייה שלה מתימן, היא סיפרה לנו שהיא התחתנה כשהיא הייתה ילדה [...] עוד לפני שקיבלה מחזור, [...] אחר כך היא סיפרה על האלימות הקשה ביותר שהיא חוותה מבעלה, אחר כך היא סיפרה שהיא גרה ברחוב [...] כשאנחנו באנו כבר הייתה בדירה שלה, והיא שגרה אצל כל מיני אנשים שפתחו לה את הדלת ועל ספסלים ברחוב, סיפורי זוועה [...] היא סיפרה על המערכת יחסים של הגירושין הקשה שהייתה לה עם בעלה ועל זה שהוא, עד שהיא קיבלה

חצי מהבית בהסכם בבית משפט היא סיפורה לי, שהוא אמור לגור בחלק ההוא והיא בחלק הזה, וביום שהוא אמור להיכנס לחלק שלו, הוא קיבל אירוע מוחי. אחר כך היא סיפרה שהוא עבר ל... והיה תקוע שם איזה כמה עשרות שנים כמטופל סיעודי, אלוהים ישמור. אז אתה מבין שמערכת יחסים של הדמות הזאת היא מערכת יחסים משפחתית ואישית שבשתי מילים, אלוהים ישמור. [...] הייתה לה אכזבה גם מהבן שלה, שהוא ב[חול], לדבריה הוא גם התחתן עם מישהי שהיא ספק יהודייה, לדבריה, אני לא. והיא הייתה אישה מאוד מאמינה ומאוד דתית, אז עוד יותר ככה אתה יודע עשה לה רע. [...] החיים שלה היו מאוד, מאוד, קשים. איומים ונוראים, עם כל מיני תחנות שמזעזע בדרך, [...] אלימות, לגור ברחוב, [...] לגור על ספסלים עד שהיא חזרה לבית שלה, זה מה שהיא סיפרה, זה היה דברים מאוד, מאוד, קשים שאנחנו לצערנו נחשפנו אליהם"

(30.03.23, עמ' 44-45).

56. אמנם, לא מדובר בעדויות מומחים, לא כל שכן ביחס למצבה הקוגניטיבי של המנוחה ולא במועד עריכת הצוואה, אולם התרשמותם הישירה של העדים מהמנוחה, מלמדת על היותה מוחלשת נפשית, סבלה מעליות וירידות קיצוניות במצב רוחה, וכן מדיכאונות שלא אחת הובילו לאשפוז בבתי חולים לבריאות הנפש. במהלך השנים, מצבה הקוגניטיבי הלך והתדרדר, בין אם נסיבות חייה הובילו אותה למצבה המדורדר, ובין אם נטייתה הנפשית הובילה אותה. לפחות אל חלק מנסיבות חייה הטראגיות, התוצאה היתה מצב נפשי נעדר יציבות ושברירי, גם אם לא הגיע לרמת חומרה שעולה כדי היעדר כשירותמוחלטת. ייתכן גם משום שמצבה הנפשי המורכב של המנוחה כלל לא נבדק לעומק בתקופה הרלוונטית.

57. מעיון במסמכים הרפואיים שצורפו לתיק וכן מהעדויות בתיק, אין חולק כי מצבה הבריאותי והפיזי של המנוחה היה ירוד, וכי המנוחה לא הייתה עצמאית לגמרי אלא נזקקה לעזרה וסיוע בתפקודים היומיום, התקשתה להתנייד, נטלה תרופות, סבלה מדיכאון. עוד אין חולק כי במועד עריכת הצוואה המנוחה הייתה מוכרת כ"חסויה" תחת מינוי אפוטרופוס לרכושה וכי בעברה אושפזה בבית חולים לבריאות הנפש. בית המשפט שוכנע כי נסיבות חייה הקשות של המנוחה בתוספת מצבה הנפשי הבלתי יציב, פגעו בכושר השיפוט שלה, ובשיקול דעתה.

58. חרף האמור, בהעדר כל מסמך רפואי המעיד כי המנוחה לא הייתה כשירה לערוך צוואה, הרי שלא הוכח באופן חד משמעי כי מצבה הקוגניטיבי של המנוחה לעת עריכת הצוואה לא היה תקין עד כדי אי כשירות לערוך צוואה.

59. בהיעדר ראיות שיש בהן כדי לשלול במפורש כשירותה של המנוחה לצוות, ומשבחרו המתנגדות שלא לעתור למינוי מומחה רפואי מטעם בית המשפט להוכיח את אי יכולתה של המנוחה להבחין בטיבה של צוואה, ומנגד לנוכח המסמך הרפואי מיום 19.06.2006, והמסמכים הרפואיים שנערכו לאחר מכן, לא עלה בידי המתנגדות להוכיח את הטענה בדבר אי כשירותה של המנוחה לערוך צוואה.

60. יודגש כי לא מדובר בממצאים המעידים על כשירות, אלא אך בהיעדר ממצאים ודאיים המעידים על חוסר כשירות.

61. בשל האמור לעיל, לא ניתן לקבוע כממצא ודאי כי בשל מצבה הקוגניטיבי של המנוחה, היא לא הייתה כשירה לערוך צוואה במועד בו נערכה הצוואה, ולכן טענה זו כעילה עצמאית-נדחית.

62. משנדחתה טענת העדר הכשירות של המנוחה, ולפני שנעבור לבחינה האם הצוואה נערכה מחמת השפעה בלתי הוגנת כאמור בסעיף 30(א) לחוק הירושה, מצאתי להתייחס למספר נושאים אשר ניתן ללמוד מהם על הנסיבות שהביאו לעריכת הצוואה בענייננו.

הצוואה משנת 2001 לטובת עמותת "מ' [...]"

63. העד מר נ' נ' העיד ביום 29.03.23, בין היתר על היכרותו עם המנוחה ועל מצבה:

"אני נשוי כ-41 שנה למשפחת ש' והיא הייתה תמיד באה בשנים הראשונות הייתי הרבה מתארח אצל חמי שבעצם הוא רב הקהילה שם והיא הייתה חלק אינטגרלי במשפחה. במשך השנים נוצר גם קשר הייתי הרבה סועד אותה הייתי כל יום שישי הולך אליה מבקר אותה היא הייתה צריכה ללכת לקניות לעיר כל מיני דברים אנחנו היינו סועדים אותה והיא מאוד התחברה היא מאוד היא התחברה לקהילה כי היא ראתה שאנחנו ככה עוטפים אותה אז היא הייתה באה מביאה פירות וירקות לאברכים כן מה עוד רוצים עוד לומר?"

(עמ' 14 ש' 38 עד עמ' 15 ש' 5);

"הרב והרבנית כל כך עטפו אותה בקהילה והיא הרגישה היא ר[צ]תה להרגיש שייכות בעצם, בעצם לא היה מי שיתמוך בה אז היא הרגישה חלק אינטגרלי בקהילה".

(שם, עמ' 17 ש' 37-39);

"היא הרבה פעמים הייתה חולה והייתה אומרת אתה רואה משאירים אותי לבד ואז הייתי מתקשר לע' הייתי מדבר איתה על זה. לפחות במצב של חולי קצת ליצור את הקשר".

(שם, עמ' 19 ש' 6-8).

64. עורך הצוואה משנת 2001 עו"ד ר' ב' העיד ביום 30.03.23. לדבריו מדובר במקרה חריג ומיוחד, כאשר אופן החתימה על הצוואה היה שונה מהאופן שבו הוא ערך צוואות בדרך כלל. לדבריו הוא לא הכיר את המנוחה ומעולם לא פגש אותה, כי המנוחה ומר ד' ש' "נחתו אצלו במשרד", כי בדרך כלל הוא מבקש פרטי נכס הכוללים גוש וחלקה ואילו במקרה דנן "לא היה לה", אז היא נתנה לו את הכתובת (עמ' 3-4). לדבריו, אם לא היה מכיר את הרב, זה לא היה נראה לו סביר שהיא לא מורישה בנותיה. בנוסף הוא העיד: "אני לא בטוח שהיא קראה בכלל או שהקראתי לה, זאת אומרת לפעמים, היום, תראה [...] זה גם לא הפורמט הרגיל של הצוואות עם כל הפרטים וכו' כמו שאני רגיל, לכן אני אומר זה משהו שהוא חריג" (עמ' 4-5).

65. עוד העיד "ד' אמר לי מה היא רוצה, אמר לי מה היא רוצה [...] לא יודע להגיד לך אם בטלפון או לא, אני זוכר שאמר לי, אמר לי מה, אני חושב כשהוא הגיע יחד איתה או משהו, אמר לי מה היא רוצה [...] כן תשמע לא בכל יום משהו תורם נכס או משהו לעמותה או לרב" (שם, עמ' 6 ש' 16-22).

66. כלומר גם מעדותו של עו"ד ר' ב', שערך את הצוואה המוקדמת לטובת עמותת מ' [...], מתייחס הוא לחריגות המקרה בו המנוחה ביקשה להוריש לעמותה ולא למשפחתה.

67. כאשר נשאל על אפטרופוס: "לא ידעתי שמונה לה אפטרופוס, אבל הייתה אפשרות כזאת אני חושב, אני לא רק לא זוכר כאילו מה" (שם, עמ' 7 30-31).

68. הגברת א' ב' העדה הנוספת לצוואה משנת 2001 נחקרה גם היא, אך ענתה על רוב השאלות: "לא יודעת" ו"לא זוכרת" (30.03.23, עמ' 9).

הקשר בין המנוחה למבקש

69. קשה להתעלם מהתמיהות וסימני השאלה הרבים סביב היכרות המנוחה עם המבקש.

70. כפי שצוין קודם, בין המנוחה למבקש (אשר ביניהם הפרש של כ- 18 שנים) נוצר קשר בדרך שאינה ברורה לחלוטין ואף האופן בו הכירו שנוי במחלוקת.

71. בתסקיר מיום 23.03.2009 שנערך ע"י העו"ס מ', מטעם האגף לשירותים חברתיים בעיריית [...] במסגרת הליך מינוי אפטרופוסות בעניינה של המנוחה, התייחסה לכך העו"ס במפורש בעניין זה: "השתלשלות היכרותה עמו אלא ברורה. לגבי היכרות החסויה את מר א' קיבלתי מידע סותר הן מצד החסויה והן מצד מר א'. לדברי החסויה הכירה את המועמד כאשר עבדה בבית, אשר שיפץ. לדברי המועמד הכיר את החסויה דרך מכרה שלישית, גב' מ' ג'".

72. חרף טענת המבקש בפני העו"ס כי הכיר את המנוחה דרך הגברת מ' ג' (שהייתה שכנתה של המנוחה, וסייעה לה כאשר גורשה מביתה) אין לכך כל עדות זולת דברי המבקש עצמו (שכבר השתנתה מאז). בתצהיר שהוגש לתיק מטעם הגברת מ' ג' מיום 12.03.23 אין כל זכר להיכרות שלה עם המבקש, לא כל שכן, לכך שהיא הכירה למנוחה את המבקש. כל שנאמר לגבי המבקש זה שהוא עזר למנוחה, וגם זה בלשון רפה (סעיף 24 לתצהירה).

73. בתגובת המבקש להתנגדות הוא כלל לא התייחס להיכרותו עם המנוחה, ואף בסיכומיו אין זכר להיכרות ולדרך שבה נוצר הקשר ביניהם.

74. לא זו אף זו, כך עלה מעדותה של הגברת מ' ג' כאשר נשאלה על היכרות שלה עם המבקש והאם היא הכירה לו את המנוחה:

"ש. מה ההכרות שלך עם ד'?"

ת. חוץ מזה שהוא פגש אותי כשהייתי אצל ש' והיא אמרה לי שהיא מסתייעת בו והוא התחיל לעזור לה בכל מיני דברים,

ש. זאת אומרת לא את הפנת אותו לש' לעזור?

ת. בחיים לא, בחיים לא. הוא בא, פגשתי אותו אצל ש' כמה פעמים, היא אמרה לי תכירי זה הבן-אדם הזה עוזר לי"

(30.03.23, עמ' 34 ש' 13-18).

75. בקדם משפט שהתקיים ביום 02.05.21, לשאלת בית המשפט את המבקש כיצד הכיר את המנוחה השיב: "כשאמא שלי הייתה בחיים בזמנו, על ידי חברות. היא סיפרה לי את הסיפור על המצב שלה, הקשה" (עמ' 3 ש' 2). אזכורה של הגברת מ' ג' היה רק לעניין טענתו לקיומה של עדה שטיפלה במנוחה עשרים שנה (עמ' 3 ש' 5-4).

76. בחקירתו הנגדית מיום 30.03.23, שוב נשאל על כך והשיב כי הכיר את המנוחה דרך אמא שלו, ובמילותיו: "אמא שלי ביקשה שאני אבוא לבקר אותה ותעזור לה מה שאתה יכול, כן" (עמ' 11 ש' 12).

77. בהמשך חקירתו הנגדית שוב טען המבקש כי הכיר את המנוחה דרך חברותיה של אמנו, וזאת כזכור, בניגוד לטענה כי הכיר את המנוחה דרך הגברת מ' ג'. כפי שעלה מעדותו:

"ת. לאמא שלי היו לה חברות, אחת החברות שלה זאת שהייתה מבקרת אותי, ש', ואז הציע לה לבוא לבקש את ש',

ש. מי זאת חברה שלה?

ת. אני לא יודע, אמא שלי הביאה הרבה חברות, לא זוכר את השמות שלהן,

ש. והחברה שלה הזאת שהפנתה, זו החברה שהפנתה?

ת. כן, כן."

(30.03.23, עמ' 27 ש' 7-13).

78. המבקש אישר בעדותו את קיומן של הסתירות בגרסותיו לעניין היכרותו עם המנוחה (שם, עמ' 27 ש' 22-32), והוסיף לטעון:

"אמא שלי פנתה אלי סיפרה לי שהיא ביקרה את ש' עם החברה. במצב הזה היא סיפרה לי שהמצב שלה שהיא אישה מסכנה, תראה מה אתה יכול לעזור לה, תבוא אליה מדי פעם. ככה נוצר הקשר, שבאתי אליה, אמרתי לה שלום גברת, הסברתי לה מי אני, ישבתי קצת אצלה"

(שם, עמ' 27 ש' 34-37).

שוב, ללא זכר להיכרות באמצעות הגברת מ' ג', כפי שטען בזמנו בפני העו"ס.

79. גם טיב הקשר בין המנוחה למבקש, לוט בערפל.

80. המנוחה ציינה בצוואה: "הוא היחידי שדאג לי וטיפל בי והתפנה תמיד מכל עיסוקיו על מנת להושיט לי כל סיוע שנזקקתי לו" (סעיף 3 לצוואה).

81. בקדם המשפט מיום 02.05.21 לשאלת בית המשפט מדוע המנוחה החליטה לצוות את רכוש דווקא לו, השיב המבקש: "כיון שאני טיפלתי בה, אם זה בתי חולים וכל מיני סידורים והייתי אצלה ביום יום [...] בכל מה שהייתה עושה, הייתי מביא לה אחות הביתה לטיפולים עד שהגיעה למצב לא טוב" (עמ' 3 ש' 11-13).

82. ואולם, כך עלה מחקירתו הנגדית של המבקש כאשר נשאל במה הוא עזר למנוחה:

"ת. או-קיי אני אתחיל להיזכר אחורנית, תשמע, כיסא שבור. היה נתק בחשמל, ועוד כהנה וכהנה, לנקות את החצר, את הגינה. החצר, הגינה, ולטפח ככה, לא ביום-יום כמובן,

ש. מתי?

ת. כל פעם, הייתי בא מדי פעם,

ש. כמה פעמים בחודש?

ת. בחודש? לא יודע, 5 פעמים, 4 פעמים, לא ביום-יום. כי אני עסוק גם בדברים אחרים.

ש. או-קיי זה מה שהיית עושה, היית בא פעם חודש,

ת. לא פעם, כמה פעמים.

ש. כמה פעמים בחודש,

ת. כן."

(27-16 ש' 11 עמ' 30.03.23).

83. כאשר נשאל המבקש בחקירתו הנגדית על הסתירה בגרסותיו, השיב: "אני אסביר, כשאני אומר ביום-יום, יש לזה גם השלכה. ביום-יום זה לא אומר, יום ראשון, שני, שלישי, רביעי, חמישי. ביום-יום אני מתייחס, מספר פעמים שאני בא ביום-יום, זה אני מתכוון לזה" (שם, עמ' 26 ש' 31-33).

84. כך במהלך עדות המבקש מקדם המשפט לדיון ההוכחות, ה"יום-יום" התחלף לפתע ב"כמה פעמים בחודש".

85. עוד עלה מהעדויות כי המבקש הציג את עצמו בפני המנוחה כמשפטן, וכך קנה את אמונה.

86. כך למשל, העידה הגברת ע' ש- המתנגדת 2, בתה של המנוחה; "אני שמעתי מאימא שלי שבאה ואמרה לי ד' אמר שהוא משפטן" (29.03.23, עמ' 20 ש' 21); "היא באה ואמרה לי ד' משפטן בדק לי" (שם, עמ' 21 ש' 5); "השפעה שלו הייתה הרבה יותר חזקה באהבה שלה לדת ולמשפטן שעזר לה" (שם, עמ' 21 ש' 17-18); "הוא השפיע עליה בצורה כ"כ אינטנסיבית שהבינה שהמשפטן הזה יעזור לה" (שם, עמ' 22 ש' 19).

87. כך גם העיד מר ד' ש' - יו"ר מורשה חתימה של עמותת מ' [...]: "פעם היא הביאה אותו אמרה לי שאני אביא לך מישהו שלומד משפטים והבנתי שהוא גנן ושייגזם אז הוא בא גזם לנו בחצר. היא הביאה אותו לגזם" (29.03.23, עמ' 5 ש' 14-15); "בא בן-אדם אומר לי שהביא אותה אלינו ואומרת יש לי איזה אחד שלומד משפטים שהוא אמר שהוא למד משפטים שהוא גנן אצלי הבנתי שהוא גנן ולמד משפטים הוא יבוא יגזם זה שהכרתי אותו. מאיפה הוא צריך מאיפה צנח לי בכלל? לא ידעתי מאיפה הוא בכלל, מי הוא איך הוא הגיע לכאן" (שם, עמ' 5 ש' 31-35).

88. גם מר י' א' (עובד סוציאלי שהיה שכנה של המנוחה), נשאל על ההיכרות של המנוחה עם המבקש והשיב: "היא אמרה לי שהוא מטפל בה, והיא החליטה שהוא יהיה אחראי על העניינים שלה, וכשאני אמרתי לה בואי תגידי מה הרעיון, היא גם סיפרה לי שאחת הסיבות זה שהוא לומד משפטים או משפטן או עו"ד" (30.03.23, עמ' 43 ש' 33-35).

89. עוד העיד מר א': "א' נכנס לתמונה באיזשהו שלב ממה שאני ראיתי שם, הוא נכנס משום מקום [...] אני יכול לומר לך שאני מיד זיהיתי באמת כאילו, איך אנשים כאלה כמו א' מזהים קשישה במצבה שאישה בודדה ואומללה ומתלבשים עליה [...] זה בלט לעין, זה דקר את העין. ממש, תראה, הוא פשוט נכנס לתוך איזשהו חריך שהיה, שהוא הפך אותו לסדק, ומסדק הוא הפך אותו לדלת של מבואה ראשית ומשם הוא נכנס [...] הבנתי שיש פה לטעמי, סוג של "אביוז", סוג של ניצול, סוג של כניסה ולתפוס מישהי שהיא בודדה, קשישה, לספר סיפור, ולהיכנס לשם" (שם, עמ' 39 ש' 22-37).

90. זאת ועוד, מר א' תיאר בעדותו מקרה בו לאחר שהמנוחה הועברה לבית אבות, הוא ראה את המבקש נכנס לביתה של המנוחה. כאשר מר א' שאל את המבקש על מעשיו שם והאם הוא יודע היכן המנוחה, השיב לו המבקש כי הוא בא לטפל בגינה ולקחת לימונים, כי המנוחה בבית חולים [...], וכי ראה אותה אתמול. זאת מבלי לדעת, לדבריו, שכבר שבוע לפני כן נכנסה המנוחה לבית אבות, בסיוע שלו (של מר א') (30.03.23, עמ' 43 ש' 8-21).

91. לסיכום, המבקש נקב בשלל גרסאות בנוגע להיכרותו עם המנוחה ולטיב הקשר שלו עמה, ומהן עולה כי רב הנסתר על הגלוי בעניין זה. לעניין זה משמעות רבה בבואנו לבחון את הרקע לעריכת הצוואה.

השתלשלות לאחר עריכת הצוואה

92. במהלך שמיעת הראיות התברר כי לאחר שנחתמה הצוואה, ניסה המבקש מספר פעמים לעיין בתיק בית המשפט שהתנהל בעניינה של המנוחה, בו גם היה מידע על האפוטרופוסות. מהראיות עלה כי המבקש פנה לבית המשפט מספר פעמים (בימים 02.11.06, 16.11.06, ו-23.06.05) בבקשות לעיין בתיק בית המשפט בעניינה של המנוחה ובאחת הפעמים אף הלך יחד עמה, להזמין את התיק מבית המשפט (ראו עמ' 14-16 למוצגי המתנגדות).

93. בחקירתו אישר המבקש כי הוא חתום על מסמכי טופס עיון בתיק בית המשפט ולפיו ביקש לבדוק את התיק המשפטי שהתנהל בבית המשפט בעניינה של המנוחה, אולם כאשר נשאל על כך, חזר והשיב בעיקשות כי הוא "לא זוכר", על אף שהוצגו לו מסמכי הבקשות עליהם מופיעות חתימותיו (30.03.23, עמ' 14-16). למעשה כל תשובותיו של המבקש בעניין זה הסתכמו ב-"לא זוכר".

94. עוד התברר במהלך עדות המבקש, כי הוא הגיש בקשות לבית המשפט לשלם למנוחה את כל הכסף- מחצית מהכספים שהיו בחשבונות שלה ושל בעלה, בתשלום אחד, וזאת על אף שהבנות ביקשו כי הכספים יועברו לה מדי חודש לשימוש צרכיה ולא יתבזבוזו בבת אחת. המבקש נשאל על כך ולא הכחיש זאת, אלא השיב כי אגורה הוא לא לקח (שם, עמ' 18 ש' 11-21).

95. לימים התגלע סכסוך בין המבקש לבין בנותיה של המנוחה בעניין האפוטרופוסות עליה, והמבקש ביקש לבטל את מינויו כאפוטרופוס על המנוחה. בעניין זה העיד המבקש: "ביקשתי לבטל את האפוטרופוס [...] היא עושה על דעת עצמה, אני עצרתי את כל ההליך של האפוטרופוס, ביקשתי מבית המשפט לבטל, אני לא רוצה להיות יותר אפוטרופוס [...] לא יכולתי, כשאינן שיתוף פעולה" (שם, עמ' 19 ש' 24; עמ' 20 ש' 10-12; עמ' 22 ש' 1).

96. כאשר נשאל מדוע לא דאג למינוי אפוטרופוס לגוף עבור המנוחה, השיב: "טוב, כבר חשבתי מהרגעים הראשונים שלי בכל המהלכים כדי לא לפעול ולעשות ולהרחיב את הנושא של אפוטרופוסות כי אני ראיתי את עצמי כבר לא הולך להיות מועמד. לא להיות מועמד להיות אפוטרופוס. ש. אבל אחר כך כן מונית לאפוטרופוס [...] ת. לא יודע, לא יודע להשיב לך על זה" (שם, עמ' 29 ש' 33).

97. בסופו של יום, כאמור בוטל מינויו של המבקש כאפוטרופוס על רכושה של המנוחה, ובמקומו מונתה בתה של המנוחה הגברת ע' ש'.

הסכם ההעברה ללא תמורה

98. על מנת להפיג את חששו של המבקש כי המנוחה תמצא מישהו אחר לצוות לו את רכושה, או שהצוואה תיפסל, או מטעמים אחרים השמורים עמו, מצא לו המבקש אשנב נוסף להבטיח את קבלת זכויותיה של המנוחה- הסכם העברה ללא תמורה עליו חתמה המנוחה ביום 25.11.2012, ולפיו היא מעבירה לו את כל זכויותיה בבית המגורים ללא תמורה (נספח ז' לכתב ההתנגדות).

99. כאמור למחרת היום, ביום 26.11.2012 אץ לו המבקש באמצעות עו"ד ס' להגיש את ההסכם למנהל מקרקעי ישראל, לצורך העברת הזכויות של המנוחה בבית למבקש. בסופו של יום ההעברה לא בוצעה, בשל טעות במספר תעודת הזהות של המנוחה.

100. המבקש בחקירתו העיד כי עו"ד ס' אמר לו כי המנוחה כל כך רצתה להעביר לו, כי היא התחננה, ואף איימה כי אם היא לא תעביר לו היא תעביר את זה למסודות. או אז לדברי המבקש עו"ד ס' "מיהר לעשות פעולה, הרגשתי משהו לא בסדר בעניין [...] מה שנעשה דבר בחיפזון, לא כלכך התלהבתי מהרעיון, לאחר שהוא עשה איזשהי פעולה בטאבו, במקביל רצתי לבטל את זה" (30.03.23, עמ' 23 ש' 7-8, עמ' 33-35).

101. לטענת המבקש הוא עצמו פנה לעו"ד בשם א' מ', בבקשה לבטל את הפעולה של ההעברה, וחזר בעדותו מספר פעמים על כך שהוא דאג לביטול העסקה של ההעברה (שם, עמ' 22 ש' 19-23; עמ' 25 ש' 13-16). אלא שמהראיות עולה כי עו"ד ד' פ' אשר מונה כאפוטרופוס לדין של המנוחה, הוא שהגיש בקשה לבית המשפט ובקשתו התקבלה (נספח ח' למוצגי המתנגדות).

102. כאשר המבקש נשאל על כך, השיב: "תאמין לי שאני לא הייתי שלם עם זה, אם זה היה עובר על שמי [...] לא הייתי שלם עם ההעברה הזאת" (שם, עמ' 25 ש' 24-26). כאשר נשאל מדוע עכשיו הוא "שלם עם זה" השיב: "היא עשתה את המהלכים לבד בלי ידיעתי [...] להגיד שאני לא מסכים? איפה זה נשמע לך הגיוני עכשיו אחרי שכבר הפעולה נעשתה?" (שם, עמ' 25 ש' 38-39; עמ' 26 ש' 11-12).
103. כאשר המבקש נשאל על הנסיון להעביר את בית המנוחה על שמו, טען כי הדבר נעשה ביוזמת עו"ד ס', מבלי שביקש: "אז אני אסביר, לא זה לא קרה ככה, מה שאני יכול לתת לך תשובה על זה, כי ס' נודע לו מהיכרות שלי שיש לי כאן עניין עם ש' שרוצה להעביר את הרכוש של כל מיני גורמים אחרים, לא יודע למי, סיפורים שלה היו [...] נודע לו, סיפרתי לו לעו"ד ס' שש' רוצה להעביר את הרכוש לכל מיני סיפורים שהיא סיפרה לי בסביבה. אז הוא אומר לי חכה, חכה, רגע, אני אבוא לשמה ואני אשמע מש' את הדברים, ההוא התחיל למלאות טפסים, התחיל לעשות זה, לא אני ביקשתי את זה, אבל הוא עשה את זה. ואני רצתי לבטל את זה, לא זוכר, זה היה למחרת או אחרי שבוע אני לא זוכר מתי זה היה". יצוין כי המבקש לא הזמין את עו"ד ס' להעיד ולחזק את גרסתו, וכנראה לא בכדי.
104. הדברים מדברים בעד עצמם.

השפעה בלתי הוגנת של המבקש על המנוחה

105. סעיף 30(א) לחוק הירושה קובע כי הוראת צוואה שנעשתה בין היתר מחמת השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית - בטלה.
106. לטענת המתנגדות, יש להורות על בטלות הצוואה מחמת השפעתו הפסולה של המבקש על המנוחה לערוך צוואה, כאשר בעת עריכת הצוואה מצבה הנפשי והפיזי של המנוחה היה רעוע עד כי לא היה ביכולתה לקבל החלטות בצורה עצמאית. המבקש, כך לטענת המתנגדות, ניצל מצב זה על מנת להשפיע על המנוחה לערוך צוואה המזכה אותו בכל רכושה.
107. מנגד טוען המבקש כי יש לדחות טענה זו מכל וכל, אשר לא הועלתה בכתב ההתנגדות ומהווה הרחבת חזית אסורה. מכל מקום, לטענתו המנוחה הייתה אדם עצמאי שניהלה את ענייניה בעצמה, וכי המנוחה לא הייתה תלויה באיש. בנוסף לטענתו ילדיה של המנוחה היו בנתק עמה, ולא בכדי היא לא הורשה להם דבר בכל צוואותיה. לטענתו הוא כלל לא היה מעורב בעריכת הצוואה, וכי הצוואה משקפת את רצונה החופשי של המנוחה.
108. כבר בראשית הדברים יצוין כי טענת המתנגדות בנוגע להשפעה בלתי הוגנת של המבקש על המנוחה לערוך את הצוואה נטענה באופן מפורש בכתב ההתנגדות (ראו סעיף 23 לכתב ההתנגדות) ולכן אין לקבל את טענת המבקש כי מדובר בהרחבת חזית אסורה.
109. השפעה בלתי הוגנת היא אחד מהפגמים אשר יש בהם להביא לפסלות צוואה, שכן השפעה זו שינתה או הסיטה את רצונו החופשי של המצווה, באופן שתוכנה של הצוואה אינו מהווה ביטוי לרצונו של המצווה אלא לרצונו של המשפיע (ע"א 4902/91 גודמן נ' מוסאייף פ"ד מט(2) 441, 448-450).
110. בדנ"א 95/1516 מרום נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נב (2) (1998) (להלן: "פרשת מרום") פירט כב' השופט מצא את מבחני המשנה שבהם יש כדי לסייע לבית המשפט לקבוע אם בעת כתיבת הצוואה היה המצווה נתון להשפעה בלתי הוגנת. המבחנים העיקריים אותם יש לבחון הם: מבחן התלות והעצמאות, מבחן התלות והסיוע, מבחן קשרי המצווה עם אחרים ומבחן נסיבות עריכת הצוואה.
111. בהתקיים המאפיינים של המבחנים האמורים במקרה נתון, קמה חזקה לכאורה בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת.
112. כאמור על המתנגדות לקיום הצוואה הטוענות להשפעה בלתי הוגנת, מוטל הנטל להוכיח כי הצוואה אינה משקפת את רצונה האמתי של המנוחה ושהצוואה נעשתה מתוך אותה השפעה אסורה.
113. במקרה שלפנינו, אבני הבוחן לקיומה שלהשפעהבלתי הוגנת אשר נקבעו בפרשת מרום בצירוף מבחנים נוספים אשר נלמדים מנסיבותיו המיוחדות של המקרה דנו, מלמדים כי המבקש ניצל את בדידותה של המנוחה, את חולשתה, את תחושת הנטישה שלה, והשפיע עליה לערוך צוואה המזכה אותו בכל רכושה. כאמור, על מנת להבטיח זאת, אף החתים אותה על שטרי העברה ללא תמורה עוד בחייה כאשר שימש כאפוטרופוס לרכושה.

114. התלות והעצמאות - אין חולק כי במועד עריכת הצוואה המנוחה הייתה מוכרת כ"חסויה" תחת מינוי אפוטרופוס לרכושה וכי בעברה אושפזה בבית חולים לבריאות הנפש, וסבלה מדיכאון. מבחינה פיזית, הוצגו ראיות שמעידות כי מצבה הבריאותי של המנוחה היה ירוד וכי היא לא הייתה עצמאית לגמרי. גם אם פיזית יכולה היתה לתפקד באופן סביר, התרשמתי כי מצבה הנפשי השברירי של המנוחה פגם בשיקול דעתה, הגם שלא הוכח באופן חד משמעי כי מבחינה קוגניטיבית המנוחה לא ידעה להבחין בטיבה של צוואה.

115. התלות והסיוע - מהראיות והעדויות עלה כי המנוחה נזקקה לסיוע של אחרים בתפקודי היומיום, וכן הייתה זכאית לגמלת סיעוד ולמטפלת סיעודית מביטוח לאומי. עוד עלה כי בתקופת עריכת הצוואה למבקש היה חלק מרכזי בטיפול במנוחה, ובהמשך כאפוטרופוס שלה, ניהל אף את ענייניה הכספיים. לדברי המבקש עצמו, ואף ע"פ לשון הצוואה, לכאורה הוא היה היחיד שטיפל במנוחה. מכאן שהייתה לו פרצה להשפיע על המנוחה לערוך צוואה לטובתו.

116. קשרי המצווה עם אחרים - המבקש העיד כי המנוחה הייתה בקשר עם אנשים שעזרו לה וכי היא לא הייתה תלויה רק בו (30.03.23, עמ' 13 ש' 23-25). גם המתנגדות העידו כי היו בקשר עם המנוחה וביקרו אותה, לפעמים יותר לפעמים לפחות. אולם בתקופת עריכת הצוואה, עולה כי בין המנוחה לבין ילדיה שרר נתק ממושך. זאת ועוד, על פי עדויות האנשים הקרובים אליה (שכניה שהפכו לחבריה הקרובים) עולה כי ההווה היומיומית של המנוחה הייתה חוויה של נטישה ובדידות.

117. אמנם המנוחה לא הודרה במכוון מקשר עם אחרים, ואף עולה כי היא הייתה בקשר עם אנשים שונים שסייעו לה מעת לעת, אולם שוכנעתי כי לשיטתה של המנוחה היא נעזבה על ידי כל בני משפחתה, ואין חולק כי במועד עריכת הצוואה, למבקש היה מקום מרכזי בחייה של המנוחה על פני ילדיה (זאת אף לפי דברי המבקש עצמו). ככל שנוצר ריחוק בין המנוחה לבין בני משפחתה, היווה הדבר כר נוח להשפעה של המבקש על המנוחה.

118. נסיבות עריכת הצוואה-המבקש הודה כי הייתה לו היכרות מוקדמת עם עו"ד שערך את הצוואה - עו"ד י' ו' (בעקבות טיפול בענייני רכוש של הוריו), וכי הוא זה שהמליץ לה עליו, לאחר שהמנוחה פנתה אליו לטענתו וביקשה את המלצתו לעו"ד. אולם לטענתו המבקש הוא לא לקח את המנוחה אליו, והוא אף לא ידע שהיא פנתה אליו (30.03.23, עמ' 14 ש' 4-20).

119. כאמור לתיק בית המשפט הוגש מסמך רפואי מיום 19.06.2006, אשר נערך ע"ד ר" ל' מקופת חולים "[...] (נספח 3 להודעת המבקש מיום 15.05.23) ולפיו בין היתר: "החולה לפי מצבה הקוגניטיבי קשירה לחתימות [השגיאה במקור- מ.ר.פ.], בר החלטות". אין ספק שמטרת הבדיקה, שבוצעה שבועיים לפני מועד עריכת הצוואה, הייתה לצורך עריכת הצוואה.

120. כאשר נשאל המבקש האם ידע באותה תקופה כי המנוחה הייתה חסויה שמונה לה אפוטרופוס השיב: "לא, לא זכור לי דבר כזה שהיא הייתה חסויה, לא זכור לי, לא זכור לי [...] לא זכור לי, אם אני, כמיטב זכרוני לא זכור לי שהיא הייתה חסויה" (30.03.23, עמ' 14 ש' 24-26).

121. עו"ד י' ו' - עורך הצוואה משנת 2006, אישר כי לא הייתה לו היכרות מוקדמת עם המנוחה. עו"ד ו' תיאר את נסיבות עריכת הצוואה במסגרת שתי פגישות: בפגישה הראשונה המנוחה הגיעה אליו וביקשה ממנו להכין צוואה לטובת המבקש, והסבירה לו את הסיבות לפיהן המבקש תומך בה בניגוד לילדיה. הפגישה השנייה התקיימה לדבריו לאחר מספר ימים ובה המנוחה חתמה על הצוואה בפניו ובפני מזכירתו (30.03.23, עמ' 47 ש' 13-33).

122. כאשר עו"ד ו' נשאל האם הוא שלח את המנוחה להביא אישור רפואי בסמוך למועד עריכת הצוואה, לפיו היא כשירה לחתום, השיב: "אני שאלתי אותה אם יש איזה מסמכים או משהו לגבי, רציתי להיות בטוח [...] אני לא שולח, קודם כל אני לא בטוח שאני שלחתי אותה. דבר השני זה לא מקרה רגיל שבן-אדם רוצה להוריש לא ילדים שלו אלא למישהו אחר, זה לא כל כך רגיל בעיני" (שם, עמ' 48 ש' 14-15, 24-26).

123. אמנם לא מצאתי דופי בעדותו של עו"ד ו' שערך את הצוואה, ולא מצאתי כי הוא התרשם שהמנוחה אינה מבינה או שהייתה נתונה להשפעה בלתי הוגנת. עו"ד ו' אף אישר בהגינותו, כי לא מדובר במקרה רגיל שבו המנוחה מבקשת שלא להוריש את כל רכושה לילדיה אלא לאדם אחר, ובלשונו: זה לא כל כך רגיל בעיני" (שם, עמ' 48 ש' 24-26).

124. עם זאת, ועל אף שלא הוכחה מעורבות ישירה של המבקש בעריכת צוואה או בעת החתימה עליה, עולה ספק אם צוואת המנוחה נערכה על ידי עו"ד בזמן אמת בהתאם לבקשת המנוחה בלבד או שמא הובאה ערוכה

ומוכנה מראש, תוך מעורבות של המבקש בתוכנה.

125. דפוס עריכת הצוואות של המנוחה - המנוחה ערכה בחייה לפחות שלוש צוואות לזוכים שונים. הוכח כי למנוחה הייתה נטייה לערוך צוואות בכל פעם בה רצתה להכיר תודה לגורם כלשהו. על כן, בכל הקשור לחתימה על צוואות ידה הייתה קלה. שכן, התברר כי המנוחה הציעה את רכושה כמעט לכל מי שעזר לה בדרך.

126. בתה של המנוחה, הגברת א' פ' העידה על רצונה של המנוחה להוריש לכל מי שעזר לה: "כל מי שהיה נחמד בעיניה, הייתה מוכנה, בוא קח את הבית, אתה, אתה" (29.03.23, עמ' 19 ש' 8-11).

127. הגברת מ' ג' שכנתה של המנוחה, העידה כי היא הכירה המנוחה מעל 31 שנים, כי היא טיפלה במנוחה שהייתה תחת השגחתה, כאשר המנוחה גרה אצלה במשך 10 שנים מאז שפגשה אותה ברחוב, לאחר שהמנוחה אמרה לה שבעלה וילדיה זרקו אותה מהבית. מאז לדבריה המנוחה הייתה צמודה אליה ולמשפחתה, והם עזרו לה בכל מה שרצתה (30.03.23, עמ' 31-33).

128. כאשר נשאלה על הקשר של המנוחה עם המבקש השיבה הגברת ג':

"אני ידעתי דבר אחד, שב-2006 שש' הגיעה קצת לגיל 70 משהו כזה, היא אמרה שהיא רוצה לעשות צוואה ולתת את העיזבון שלה לכלל בן-אדם, רק לא לילדים. ואת יודעת, לא התערבתי בזה, והיא אמרה לי בואי, אני אתן לך את זה. אני רוצה שאת תיקחי את זה. אני אמרתי לה לא יקום ולא יהיה, לא עשינו שום דבר כדי לקבל משהוא, ואז היא אמרה אם את לא תיקחי אז אני אתן לך, אמרתי לה תעשי מה שאת רוצה"

(שם, עמ' 34 ש' 33-38).

129. העדה חזרה על דבריה:

"אני לא ידעתי כלום על הצוואות שלה, באמת, היא ביקשה ממני ב-2006 לבוא ולעשות צוואה שהיא רוצה להעביר לי, ואמרתי לה לא יקום ולא יהיה. אני אז זה מה שהיא אמרה לי, אם את לא רוצה אני אתן לך, אמרתי לה תעשי מה שאת רוצה"

(שם, עמ' 35 ש' 11-14).

130. מעדות הגברת מ' ג' עולה כי המנוחה דווקא רצתה לצוות את רכושה לה. אלא שהגברת ג' לא הסכימה לקבל את רכושה של המנוחה, ולכן ציוותה אותו למבקש. מכאן עולה ספק נוסף אם הצוואה שיקפה את רצונה האמתי של המנוחה.

131. כך גם מר' א', שכנה של המנוחה, העיד שסייע למנוחה ושבקלות יכול היה לגרום לכך שתעניק לו את כל רכושה, ובלשונו:

"אם לומר את האמת, אני גם יכולתי לעשות את זה בקלות. אם הייתי אומר לה בואי תהיי כמו אמא שלי, כמו סבתא שלי, בואי תהיה עם הילדים, תחתימי לי שאת אני לא יודע מה, תני לי את זה וזה, היא גם בקלות הייתה עושה את זה. לא היה צריך הרבה כדי שזה יקרה במצב של הגברת [...] שהיא בודדה, שהיא, עם הרקע אישי מאוד, מאוד, קשה. עם מטען רגשי מאוד, מאוד, קשה. עם חוויות חיים מאוד, מאוד, קשות. כשבא מישהו לאחת כזאת, ואומר לה אני אסדר לך ואני אעשה לך ואני אתמוך בך ואני אמלא את הצורך שלא קיים, אז זה נופל על מטען רגשי מאוד, מאוד, מתאים. על חיבור מאוד מתאים, ומשם הדרך סלולה, זה מאוד לא מסובך"

(שם, עמ' 39 ש' 37 עד עמ' 40 ש' 8).

132. המשיך העד וטען:

"המנוחה במצבה הייתה מאוד, מאוד, קלה להטעיה. הייתה, היה אפשר בנקל, בככה, לתפוס אותה ברשת, ללכוד אותה ברשת. למה אני מתכוון באמרה ללכוד אותה ברשת? ברגע שאתה מכיר את המנוחה ואתה מכיר את הרקע שלה ואת המצוקה שהיא נמצאת בה, אז היא מאוד, מאוד, קלה להטעיה. אתה מאוד, מאוד, יכול ככה להזיז אותה לכיוון שלך"

(שם, עמ' 41 ש' 6-10).

"לי התמונה הייתה מאוד ברורה, היה פה, מה קרה פה היה לי הכי ברור שבעולם, גם מבחינת הרבנית גם מבחינתו, ואני אומר לך בקלות גם וביושר שיכולתי גם אני להיות פה בצוואה, תאמין לי בקלות, לא היה צריך הרבה"

(שם, עמ' 44 ש' 9-11).

133. מהאירועים המפורטים לעיל, נלמדדפוס של המנוחה שהציעה את רכושיה כמעט לכל מי שנקרה בדרכה וסייע לה בדרך כזו או אחרת, וזאת ככל הנראה לנוכח נסיבות חייה של המנוחה ומצבה הנפשי הרעוע לעת עריכת הצוואה.

134. התרשמותם הישירה של העדים מהמנוחה כפי שהובאה לפניי, מלמדת על היותה של המנוחה נתונה להשפעה בכלל, ובפרט, בענייני צוואות, וכן על כך שמצבה הקוגניטיבי הלך והתדרדר במשך השנים, גם אם לא הגיע לרמת חומרה של היעדר כשירות, אך זאת ככל הנראה משום שהדבר מעולם לא נבדק לעומק.

135. גם נתון זה מחזק מסקנתי כי המנוחה הייתה נתונה להשפעות שהשליכו על שיקול דעתה.

136. יוצא, אפוא, כי עניין לנו במצווה שלא היתה עצמאית לגמרי מבחינה הפיזית, והגם שלא הוכח באופן חד משמעי היעדר כשירות קוגניטיבית של המנוחה, נלמד כי למבקש הייתה השפעה ניכרת על המנוחה, וככל שנוצר ריחוק בין המנוחה לבין בני משפחתה, היווה הדבר כרוח להשפעה של המבקש על המנוחה. לעניין זה משמעות מכרעת בבחינת טענת קיומה של השפעה בלתי הוגנת של המבקש על המנוחה בעת עריכת הצוואה.

הכרעה

137. הגם שלא הורם במלואו הנטל להוכחת היעדר כשירותה של המנוחה לערוך צוואה, הוכח כי מצבה הנפשי הבלתי יציב של המנוחה, נסיבות חייה הקשות, והוויית הבדידות בה חיה, הפכו אותה לבעלת "גולגולת דקה" ומכאן, קלה להשפעה בלתי הוגנת, בכל הקשור לעריכת צוואות.

138. לכך יש להוסיף את הגרסאות השונות בעדותו של המבקש בנוגע להיכרותו עם המנוחה, בנוגע לנסיבות עריכת הצוואה, ואף לפני כן, את התנהלותו הלא אתית בלשון המעטה כאפוטרופוס לרכושה של המנוחה, עת סייע למנוחה להעביר אליו את כל רכושה במתנה עוד בחייה.

139. כל אלו מצטברים לידי המסקנה כי הצוואה אותה מבקש לקיים נערכה ברקע של נסיבות חריגות ובעייתיות ביותר, שיש בהן כדי להוכיח כי המבקש עשה שימוש באמון ובהשפעה שהיו לו כלפי המנוחה בין באופן ישיר ובין בהטעיה, תוך השפעה בלתי הוגנת על המנוחה, לערוך צוואה המזכה אותו בכל רכושה.

140. עדותו של המבקש הותירה רושם קשה ועגום, כאשר ניסה להתחמק ממתן תשובות לשאלות פשוטות שנשאל, שינה גרסאות, ניסה להרחיק עצמו מהדבר ולתת למעורבותו נופך שולי. כך למשל בכל הנוגע לגרסאותיו סביב היכרותו את המנוחה, וכן טענתו כי לא ידע בזמן עריכת הצוואה שלמנוחה מונה אפוטרופוס, כמו גם עדותו הפתלתלה בנוגע לניסיונותיו להזמין ולעניין בתיק שהתנהל בבית המשפט בעניינה של המנוחה (אליו קשור תיק האפוטרופוסות) לפני ואחרי עריכת הצוואה, ועוד סימני שאלה כבדים שעלו מעדותו כפי שפורטו לעיל.

141. מכלול הראיות הנסיבתיות המיוחדות השונות, שאף שאין בכל אחת מהן לבדה כדי לבסס קבלת ההתנגדות, נשזרות לידי מסקנה אחת ארוגה היטב על פיה אין לקיים את הצוואה.

לעניין זה ראו: בע"מ 4459-14 פלונית נ' פלוני (פורסם במאגרים), [פורסם בנבו]:

"חוטמים שונים של עילות שונות – הגם שלא היה בכוחם לבסס עילה עצמאית – יכולים להישזר יחד, לרבדים המחזקים ומבססים את מסקנת בית המשפט המחוזי. ההשפעה הבלתי הוגנת העולה עד כדי שלילת הבחירה החופשית של המצווה, הינה מבחן דינאמי ורחב כקשת החיים. בית המשפט המחוזי נעזר בחוטמים השונים כדי להגיע לראייה כוללת המשקפת את מלוא התמונה...".

142. לא נעלמו מעיני הטענות שהועלו (בין היתר על ידי השכנה הגברת מ' ג') אודות היחס המצער של ילדיה כלפי המנוחה, לרבות האירועים הנתענים בנוגע לאלימות שהופעלה כלפיה, החלפת מנעול דלת הבית, נתק מתמשך וכו'. בעניין זה העידה הבת א' פ', כי הפכה להיות ילדה הורית, דואגת לאחיה ולהוריה. לאחר שנקבע כי הבית יחולק לשניים באמצעות קיר הפרדה, והאב המנוח עבר לבית אבות סיעודי, המנוחה שברה את הקיר בבית. לטענת הגברת פ' היא שאלה את אימה מדוע עשתה זאת ובתגובה לכך אימה הרביצה לה (29.03.23), עמ' 7-8).

143. שוכנעתי כי מדובר במשפחה מורכבת, קשת יום, וניתן לומר בלתי מתפקדת, בין אם בשל מצבה הנפשי הבלתי יציב של המנוחה, בין אם בשל נסיבות חייה הקשות שהובילו אותה לכך. מכל מקום, אין בכך להשליך על שאלת קיום הצוואה שבעניינינו.

סוף דבר

144. הבקשה לקיום הצוואה שנחתמה ביום 03.07.2006, נדחית.

145. ההתנגדות שהוגשה לקיום צוואת המנוחה מיום 03.07.2006 – מתקבלת.

146. יינתן צו ירושה על פיו יורשי המנוחה הם שלושת ילדיה- יורשיה על פי דין.

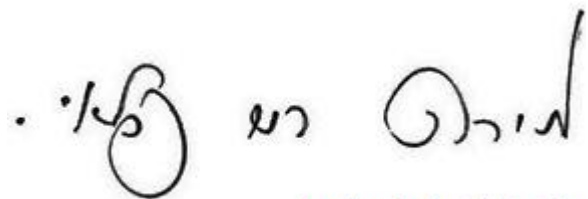
147. לאור הימשכות ההליכים והתוצאה אליה הגעתי, אני מחייבת את המבקש לשאת בהוצאות שתי המתנגדות בסכום כולל של 50,000 ₪ (בחלקים שווים ביניהן), בתוך 30 ימים מהיום שאם לא כן, יישא הסכום הפרשי הצמדה וריבית ממועד החיוב ועד התשלום בפועל.

148. היות והבן ד' כ' לא נטל חלק בהליך, לא הגיע לדיונים ולא הגיש תצהיר מטעמו, לא תיפסקנה לטובתו הוצאות משפט.

149. משתם ההליך, התיק ייסגר.

150. פסק הדין ניתן לפרסום בהשמטת פרטים מזהים.

ניתן היום, 'אדר ב' תשפ"ד, 20 מרץ 2024, בהעדר הצדדים.

מירה רום פלאי, שופטת

הורד קובץ

בעלי דין המבקשים הסרת המסמך מהמאגר באמצעות פניית הסרה בעמוד [יצירת הקשר](#) באתר. על הבקשה לכלול את שם הצדדים להליך, מספרו וקישור למסמך. כמו כן, יציין בעל הדין בבקשתו את סיבת ההסרה. יובהר כי פסקי הדין וההחלטות באתר פסק דין מפורסמים כדין ובאישור הנהלת בתי המשפט. בעלי דין אמנם רשאים לבקש את הסרת המסמך, אולם במצב בו אין צו האוסר את הפרסום, ההחלטה להסירו נתונה לשיקול דעת המערכת

Disclaimer

הודעה

באתר זה הושקעו מאמצים רבים להעביר בדרך המהירה הנאה והטובה ביותר חומר ומידע חיוני. עם זאת, על המשתמשים והגולשים לעיין במקור עצמו ולא להסתפק בחומר המופיע באתר המהווה מראה דרך וכיוון ואינו מתיימר להחליף את המקור כמו גם שאינו בא במקום יעוץ מקצועי.

האתר מייעץ לכל משתמש לקבל לפני כל פעולה או החלטה יעוץ משפטי מבעל מקצוע. האתר אינו אחראי לדיוק ולנכונות החומר המופיע באתר. החומר המקורי נחשף בתהליך ההמרה לעיוותים מסויימים ועד להעלתו לאתר עלולים ליפול אי דיוקים ולכן אין האתר אחראי לשום פעולה שתעשה לאחר השימוש בו. האתר אינו אחראי לשום פרסום או לאמיתות פרטים של כל אדם, תאגיד או גוף המופיע באתר.